

SI PALÁC, KDE CHCEM BYŤ DOMA

Ilustrovala
Katarína Vavrová

RENEŠANČNÝ BÁSNIK A JEHO MAGICKÝ KRUH

Stalo sa raz, že sme sa ja a moja žena Oľga ocitli na besede medzi školákmi v Ostrihome. Keď sme rozmýšľali, čím ich zaujať, spomenul som si na Balassiho Bálinta, čiže na Valentína Balašu.

Tento Shakespearov súčasník (narodil sa 20. októbra 1554 na Zvolenskom zámku a padol v boji proti Turkom 30. mája 1594 práve v Ostrihome) pochádzal z významného šľachtického rodu – bol to barón z Ďarmôt a Modrého Kameňa – a navyše patril aj k vynikajúcim básnikom. Maďari ho pokladajú za zakladateľa svojej lyriky (roku 2004 oslavovali Balassiho rok).

Takisto my by sme ho radi považovali za jedného z prvých slovenských básnikov, za utajeného autora tých niekoľkých anonymných slovenských básní vo Fanchaliho kódexe. Taká možnosť nám prichádza na um z viacerých príčin. Valentín Balaša sa narodil na Zvolenskom zámku. Vyrastal vo Zvolene aj v Liptovskom Hrádku. Odmalička sa teda mohla okolo neho ozývať aj slovenčina, mohol počúvať slovenské ľudové piesne, po slovensky sa mohol naučiť dokonca skôr než po maďarsky a pri ľahkosti, s akou zrejme tvoril, mu aj písanie slovenských veršov mohlo ísť hravo... Ostaňme však korektní: ani pri jednej z tých anonymných básní nevieme potvrdiť jeho autorstvo. Navyše nás na jeho stopu neprivádza ani jeho obľúbená deväťveršová strofa – ani v jednej z tých básní nebola použitá. Isté je iba jedno: tie anonymné básne vznikli v rovnakom čase, v akom tvoril on. Zrodili sa v jeho blízkosti, teda v tom magickom kruhu, uprostred ktorého na všetky strany vyžaroval jeho jedinečný

In laudem verni temporis CHVÁLA JARNÉHO ČASU

Ó, prekrásny sviatok Turíc požehnaných,
ty vietor, čo dvíhaš nohy ukonaných,
ty nebo, čo nechávaš pečať zdravia na nich.

Ty otváraš ruže, čo nás tešia vôňou,
ty slávičie hrdlo odomykáš tónom,
šaty farieb storakých ty obliekaš stromom.

Tebe patrí krása fialiek, šum lístia,
bystrina aj studňa pre teba je čistá,
na Turíce veselšie konské hrivy svištia.

Novou silou kriesiš ich umdlené svaly,
čerstvej tráve musia erdžať svoje chvály,
ty ich telá trénuješ pre budúce cvaly.

Ešte aj vítezi z pohraničných hradov,
čo sa nehnú z polí a voňavých sadov,
prichádzajú užiť si radosť s chasou mladou.

Jeden koňa pasie na zelenej paši,
druhý s kamarátmi dáva prednosť čaši,
tretí zmýva z meča krv, nepriateľov straší.

In laudem verni temporis BORIVÓKNAK VALÓ

Áldott szép Pünkösdnek gyönyörű ideje,
Mindent egészséggel látogató ege,
Hosszú úton járókat könnyebbítő szele!

Te nyitod rózsákat meg illatozásra,
Néma fülemile torhát kiáltásra,
fákat is te öltöztetsz sokszínű ruhákba.

Neked virágoznak bokrok, szép violák,
folyó vizek, kutak csak neked tisztulnak,
Az jó hamar lovak is csak benned vigadnak.

Mert fáradtság után füremedt tagokat
Szép harmatos fűvel hizlalod azokat,
Új erővel építvén űzéshez inokot.

Sőt még az végbeli jó vitéz katonák,
Az szép szagú mezőt kik széllel bejárják,
Most azok is vigadnak, az időt mulatják.

Ki szép füven lévén bánik jó lovával,
Ki vígan lakozik vitéz barátjával
S ki penig véres fegyvert tisztított csiszárral.